

Atsevišķi fiziskās attīstības rādītāji un to izmaiņas Rīgas pilsētas sievietēm dažādās vecuma grupās

Dzintra Kažoka, Jānis Vētra

Rīgas Stradiņa universitāte, Anatomijas un antropoloģijas institūts, Latvija

Ievads. Fiziskā novecošana ir lēns, pakāpenisks un visu cilvēka dzīvi aptverošs process. Tas atšķiras starp indivīdiem, un to nosaka vairāki faktori, t. sk. arī urbanizācija. Urbanizācijas ietekme uz indivīda fizisko attīstību izpaužas jau agrīnos dzīves posmos, un tas, neapšaubāmi, atstāj ietekmi arī uz turpmākajiem dažādā vecumā notiekošajiem procesiem. Izmaiņas, kuras novēro industriālās sabiedrībās, jāvērtē kā organisma atbilde uz vides industrializāciju un urbanizāciju. Atsevišķi pētījumi liecina, ka mūsdienu Latvijas iedzīvotāju populācijā ķermeņa morfoloģisko pazīmju diferenciācija pēc dzimšanas vietas ir saglabājusies. Līdz šim maz pētīti un izvērtēti fiziskās attīstības rādītāji, to vecuma izmaiņas un intensitāte sievietēm Rīgas pilsētā.

Darba mērķis. Noskaidrot atsevišķus fiziskās attīstības rādītājus Rīgas pilsētas sievietēm, salīdzināt un raksturot to izmaiņas dažādās vecuma grupās.

Materiāls un metodes. Pētījuma pamatā ir 331 Rīgas pilsētas (pēc dzimšanas vietas) sieviešu 2001.–2005. gada aptaujas, anketēšanas materiāla un antropometrisko mērījumu protokolu dati, kas savākti pēc nejaušas izlases principa Rīgas Stradiņa universitātē, dažādās Rīgas un citu Latvijas rajonu iestādēs un organizācijās. Antropometriskie mērījumi veikti saskaņā ar R. Martina un K. Sallera (1957) metodiku ar Šveices firmas “Siber-Hegner & Co” instrumentiem. Turpmākajai analīzei izraudzīti trīs galvenie fiziskās attīstības rādītāji: ķermeņa garums, ķermeņa masa un krūšu apkārtmērs. Pēc vecuma veikta sieviešu grupēšana 4 grupās (18–20; 21–25; 26–35; 36–45 gadi). Katrā vecuma grupā aprēķinātas rādītāju absolūtās, vidējās vērtības un standartnovirzes. Datu zinātniskajā apstrādē un rezultātu interpretācijā lietotas statistikas programmas *SPSS* un *Excel*. Iegūtie rezultāti apkopoti skaitliski un grafiski.

Rezultāti. Rīgas pilsētas sievietes vidējais ķermeņa garums ir $165,62 \pm 6,92$ cm, vidējā ķermeņa masa ir $62,95 \pm 11,67$ kg un krūšu apkārtmērs – $85,37 \pm 8,10$ cm.

Vislielākā vidējā ķermeņa garuma vērtība ($167,23 \pm 6,74$ cm) mūsdienu Rīgas pilsētas sievietēm ir 18–20 gadu vecuma grupā. Ķermeņa garums sāk samazināties vecumā pēc 25 gadiem un turpinās līdz 36–45 gadiem ($164,0 \pm 8,26$ cm).

Sievietēm visās vecuma grupās pēc 25 gadiem sāk palielināties vidējās ķermeņa masas un krūšu apkārtmēra vērtības. Vislielākās tās ir 36–45 gadu vecuma grupā ($69,08 \pm 13,76$ kg un $89,97 \pm 10,90$ cm).

Analizēto fiziskās attīstības rādītāju vidējo vērtību atšķirības starp grupām ir statistiski ticamas ($p < 0,01$). 18–20 un 36–45 gadu vecuma grupās Rīgas pilsētas sievietēm ir vērojamas fiziskās attīstības rādītāju minimālo un maksimālo vērtību lielākās atšķirības.

Rīgas pilsētas sievietēm vecuma grupās līdz 35 gadiem ir statistiski ticamas un pozitīvas korelācijas starp ķermeņa garumu un ķermeņa masu, starp ķermeņa masu un krūšu apkārtmēru ($p < 0,01$). 18–20 gadu vecuma grupā ir statistiski ticama un pozitīva korelācija starp ķermeņa garumu un krūšu apkārtmēru ($p = 0,224$). 36–45 gadu vecuma grupā Rīgas pilsētas sievietēm ir vērojama negatīva tendence starp ķermeņa garumu un krūšu apkārtmēru, taču tā nav statistiski ticama.

Secinājumi.

1. Palielinoties vecumam, samazinās Rīgas pilsētas sieviešu ķermeņa garums, bet palielinās ķermeņa masa un krūšu apkārtmērs, un tas atbilst arī citu autoru novērojumiem par minēto fiziskās attīstības rādītāju izmaiņām dažādās vecuma grupās.
2. Pētījumā analizēto galveno fiziskās attīstības rādītāju izmaiņas Rīgas pilsētas sievietēm dažādās vecuma grupās ir nevienmērīgas.
3. Izmantojot iegūtos pētījuma datus, ir iespējams novērtēt atsevišķu fiziskās attīstības rādītāju izmaiņas, to savstarpējās saistības un tendences, un vairāk pievērst uzmanību novecošanas procesa gaitai sievietēm vecumā pēc 25 gadiem un to ietekmējošiem faktoriem Rīgas pilsētā.